

TRANSPORTO ĮMONIŲ SOCIALINĖS ATSAKOMYBĖS PLĖTOJIMAS NEAPIBRĖŽTUMO SĄLYGOMIS

JURGITA PAUŽUOLIENĖ¹, IEVA KAVECKĖ²

Klaipėdos valstybinė kolegija (Lietuva)

ANOTACIJA

Transportas vaidina pagrindinį vaidmenį vystantis beveik kiekvienai šaliai. Veiksmingos transporto sistemos teigiamai veikia socialinio vystymosi ir ekonomikos augimą, bet gali ir neigiamai veikti aplinką bei žmonių sveikatą. Transportas, kaip paslaugų pramonės dalis, ypač priklauso nuo klientų pasitikėjimo ir prekės ženklo įvaizdžio. Šiuo aspektu įmonių socialinė atsakomybė (ISA) ypač svarbi. Vis daugiau vartotojų domisi įmonių aplinkosauginiais ir socialiniais klausimais, tad jos priverstos į tai atsižvelgti ir imtis atitinkamų veiksmų prisiimdamos socialinę atsakomybę. Atsižvelgiant į neseniai vykusios pasaulinės pandemijos sukeltus sutrikimus bei karą Ukrainoje, atlikta JT Pasaulinio susitarimo narių Europos Sąjungoje transporto įmonių ataskaitų analizė. Aiškintasi, kokių veiksmų įmonės imasi neapibrėžtumo sąlygomis įgyvendindamos socialiai atsakingą veiklą. Ataskaitų analizė atskleidė, kad įmonės dėjo dideles pastangas kovodamos su pandemija, nemaža dalis jų sureagavo ir į Rusijos karą prieš Ukrainą. PAGRINDINIAI ŽODŽIAI: *socialinė atsakomybė, darnus vystymasis, transportas.*

JEL KLASIFIKACIJA: M14, L91, Q01.

DOI: <https://doi.org/10.15181/rfds.v36i1.2512>

Įvadas

Temos aktualumas. Logistikoje socialinė atsakomybė atsirado kaip tvarumo integravimo į tiekimo grandinės procesą nuo žaliavų tiekimo iki paslaugų ir produktų pristatymo klientams būdas (Miao ir kt., 2012). Šiuo aspektu vis daugiau mokslininkų sutelkė dėmesį į tvarumo integravimą logistikos sektoriuje (Ahi, Searcy, 2015) ir nagrinėja su tvarumu susijusias logistikos problemas (Govindan ir kt., 2021). Šiuo metu įmonių socialinės atsakomybės (ISA) svarba įgauna vis didesnę pagreitį, nes šiuolaikinių įmonių tikslas nebėra tik inovacijos, bet ir atsakomybė už savo veiksmus. Šia tema plačiai diskutuojama akademinėje bendruomenėje dėl glaudaus ryšio su verslu ir verslo poveikio visuomenei, darbuotojams, klientams, investuotojams, vietos bendruomenėms ir valdžios institucijoms. Įmonių socialinės atsakomybės tikslas – sukurti valdymo koncepciją, kuri užtikrintų tolesnį jų augimą, socialinį dialogą ir suinteresuotųjų šalių tikslų įgyvendinimą (Stanislawska, 2022).

Nors ISA sąvoka tiekimo grandinėje ir logistikoje sparčiai išplito, vykdant akademinis tyrimus šiuo metu kyla įvairių iššūkių (Lee, Seo, 2017). Logistikos įmonės pažeidžia ekologiją. Žmonių ir prekių judėjimas kiekvienu atveju skatina generuoti tam tikrą energijos kiekį, taigi ir žaliavų suvartojimą. Tai neišvengiama, vis dėlto organizacijoje galima formuoti atitinkamus procesus ir diegti technologijas, kurios kiek įmanoma mažintų įmonės paliekamą ekologinį pėdsaką (Kurowski, 2017). Transporto pramonės įmonių veikla yra jautri įmonių pajamų ir transporto paslaugų kainų svyravimams. Pagrindiniai įmonės pajamas veikiantys veiksniai yra degalų ir darbo jėgos sąnaudos, paslaugų paklausa, geopolitiniai įvykiai ir vyriausybės reguliavimas.

¹ Jurgita Paužuolienė – docentė, daktarė (socialiniai mokslai), Klaipėdos valstybinės kolegijos Verslo fakulteto Verslo administravimo katedra

Moksliniai interesai: socialinė atsakomybė, darnus vystymasis, žaliaji logistika, organizacinė kultūra
El. paštas: j.pauzuoliene@kvk.lt

² Ieva Kaveckė – Klaipėdos valstybinės kolegijos Verslo fakulteto Verslo administravimo katedros lektorė

Moksliniai interesai: logistika, žaliaji logistika, transporto sistemos
El. paštas: i.kavecke@kvk.lt

Daugelis šių veiksnių tarpusavyje susiję. Šiandien Europos transporto sektoriui kyla didelių iššūkių. Pandemijos laikotarpiu dalis įmonių patyrė ekonominių sunkumų, kai kurios buvo priverstos užsidaryti (Carroll, 2021). Be to, transporto sektorių paveikė karas Ukrainoje. Augančios energijos ir žaliavų kainos paveikė transporto ir logistikos pramonę visoje Europoje. Nepaisant patiriamų sunkumų, šis sektorius rodo didelį susidomėjimą ĮSA (Solovjova, Sivolapjova, 2022). Įmonės vis dažniau į savo sprendimų priėmimo procesą įtraukia socialinius, aplinkosaugos ir moralinius klausimus, imasi racionaliai atsakingo elgesio ir veiklos, o tai ilgainiui vis naudingiau suinteresuotoms grupėms (Ten pat). Įmonių atsakomybė – vienas iš ES strateginių tikslų, leidžiančių laikytis darnaus vystymosi principų bei didinti įmonių konkurencingumą (LAVA, 2022). Tai svarbus įmonių rodiklis, rodantis pastangas mažinti poveikį aplinkai ir prisidėti prie tvaraus vystymosi (Adomako, Tran, 2022). Socialinė atsakomybė orientuota į socialinių ir aplinkosaugos aspektų integravimą įmonių veikloje ir dažnai suvokiama kaip rinkodaros strategijos elementas, tad tiek darbuotojai, tiek įmonės vadovybė turi tapatintis su socialiai atsakingomis savo įmonės idėjomis (Guja, Sady, 2014).

Transporto sektoriaus poveikis įvairus: ekonominę, aplinkos ir socialinę dimensijas gali veikti tiek teigiamai, tiek neigiamai. Kadangi pasaulio lygmeniu sektorius ypač svarbus, daugelis suinteresuotųjų šalių domisi tuo, ką šios organizacijos daro šiuo metu, kokie jų su tvarumu susiję ateities planai (Leon, Juan, 2014). Keleivių transportas ir logistika yra pagrindiniai transporto sektoriaus ramsčiai, veikiantys ekonominę ir socialinę plėtrą (Arinami-Serrat ir kt., 2019). Transportas vaidina pagrindinį vaidmenį beveik kiekvienos šalies vystymosi procese, jo infrastruktūra yra būtina bendruomenių tarpusavio sąveikos sąlyga. Veiksmingos transporto sistemos teigiamai prisideda prie socialinio vystymosi ir ekonomikos augimo, bet gali daryti ir neigiamą poveikį aplinkai bei žmonių sveikatai. Kaip paslaugų pramonės dalis transportas ypač priklauso nuo klientų pasitikėjimo ir prekės ženklo įvaizdžio. Tad ĮSA transporto įmonėms ypač svarbi (Solovjova, Sivolapjova, 2022). Vis daugiau vartotojų domisi įmonių aplinkosaugos ir socialiniais klausimais (Ceniga, Sokolova, 2020). Siekdamas informuoti suinteresuotas grupes apie įvairias vykdomas iniciatyvas, kurios susijusios su socialine atsakomybe, įmonės teikia socialinės atsakomybės ataskaitas. Pasak M. J. Piecyk ir M. Bjorklund (2014), ĮSA ataskaitos yra galinga ĮSA pasiekimų demonstravimo potencialiems prekybos partneriams ir plačiajai visuomenei priemonė. Tai vienintelis dokumentas suinteresuotoms grupėms, kuriame viešinamos įvairios įmonės socialinės iniciatyvos. Socialinės atsakomybės viešinimas metinėse ataskaitose vertinamas kaip įmonės konkurencinio pranašumo rinkoje rodiklis (Juščius, Griauslytė, 2014).

Įmonė, siekdama įgyti visiškai atsakingo verslo vardą, turi: laikytis visų teisės aktų reikalavimų; atliepti ir valdyti visuomenės apibrėžtus lūkesčius; laikytis pagarbos ir sąžiningumo principų; rūpintis suinteresuotosiomis šalimis; nepažeisti ekologijos principų ir kitų reikalavimų, kurie susiję su įmonės operacijomis; įsitraukti į vietos bendruomenių gyvenimą ir pan. (Turon, 2017). Daugelis ES transporto įmonių dalyvauja įvairiose iniciatyvose, siekdamas pademonstruoti savo socialiai atsakingą elgesį suinteresuotoms grupėms. JT Pasaulinis susitarimas yra vienas iš tinklų, kur įmonės gali atskleisti savo gerąją praktiką socialinės atsakomybės aspektu. Pats tinklas remiasi dešimčia principų, kurie apima keturias esmines socialinės atsakomybės sritis. Siekiama atskleisti, kaip įmonės prisideda prie žmogaus teisių, darbuotojų gerovės, aplinkosaugos užtikrinimo ir kaip kovoja su korupcija (UN Global Compact, 2022). Tokios esminės JT Pasaulinio susitarimo kryptys. Šis susitarimas skatina įmones prisidėti ir prie darnaus vystymosi darbotvarkės iki 2030 metų įgyvendinimo, į įmonių veiklą įtraukiant darnaus vystymosi tikslus. Pasak kai kurių mokslininkų (Ng, Nathwani, Fu, Zhou, 2021), atsižvelgiant į neseniai vykusios pasaulinės pandemijos sukeltus sutrikimus, tvarumo tikslai tapo svarbesni nei bet kada anksčiau, nes tai yra sinergetiniai tikslai įvairioms pasaulio šalims siekiant bendro teigiamo poveikio pasaulyje. Pandemijos laikotarpiu, netikrumo ir neapibrėžtumo sąlygomis, žmonės visame pasaulyje tvirtai įsipareigojo dirbti kartu ir remti vieni kitus, verslo bendruomenės čia nėra išskirtinės. Reaguodamos į pandemiją, organizacijos įsipareigojo ginti suinteresuotųjų šalių interesus (Bae ir kt., 2021), vykdė įvairias iniciatyvas, kad padėtų savo darbuotojams, klientams ir bendruomenėms šiuo krizės laikotarpiu vykdyti įvairias ĮSA programas (Mahmud ir kt., 2021). Pasak A. Mahmud ir kt. (2021), įmonės visame pasaulyje ieškojo galimybių šiuo pandemijos laikotarpiu aktyviai vienos kitoms, savo šeimoms, klientams ir bendruomenėms padėti. I. Sanchez, A. G. Sanchez (2020) pateikia Ispanijos pavyzdį, jų teigimu, įmonės parodė savo įsipareigojimą visuomenei gerindamos pažeidžiamų žmonių grupių gyvenimo sąlygas, dovanojo būtinas priemones medicinos įstaigoms ir pan. Jų pavyzdžiu sekė daugelis šalių. Šiuo atžvilgiu ĮSA traktuojama kaip puiki tvaraus

vystymosi priemonė, siūlant abipusiai naudingą strategiją (Mahmud ir kt., 2021). Įmonės pandemijos laikotarpiu didino investicijas į socialiai atsakingą veiklą dėl įvairių priežasčių (Manuel, Herron, 2020). Šiuo laikotarpiu išaugo suinteresuotų grupių dėmesys socialinei atsakomybei, pavyzdžiui, socialiniai ir aplinkos klausimai sudaro daugelio šalių ekonomikos atkūrimo plano pagrindą. Europos Parlamentas vėl išipareigojo laikytis Europos žaliojo kurso: 2019 m. gruodžio mėn. pristatytos politinės iniciatyvos, kuriomis siekiama, kad iki 2050 m. ES transporto išmetamų teršalų kiekis būtų sumažintas 90 proc. (Europos žaliasis kursas, 2019). Be to, kuriami ekonomikos skatinimo paketai po COVID-19, atsižvelgiant į Žaliojo kurso tikslus (Bae ir kt., 2021).

Keliamas probleminis klausimas: kaip, esant neapibrėžtumo sąlygoms, įmonės plėtoja socialiai atsakingą veiklą?

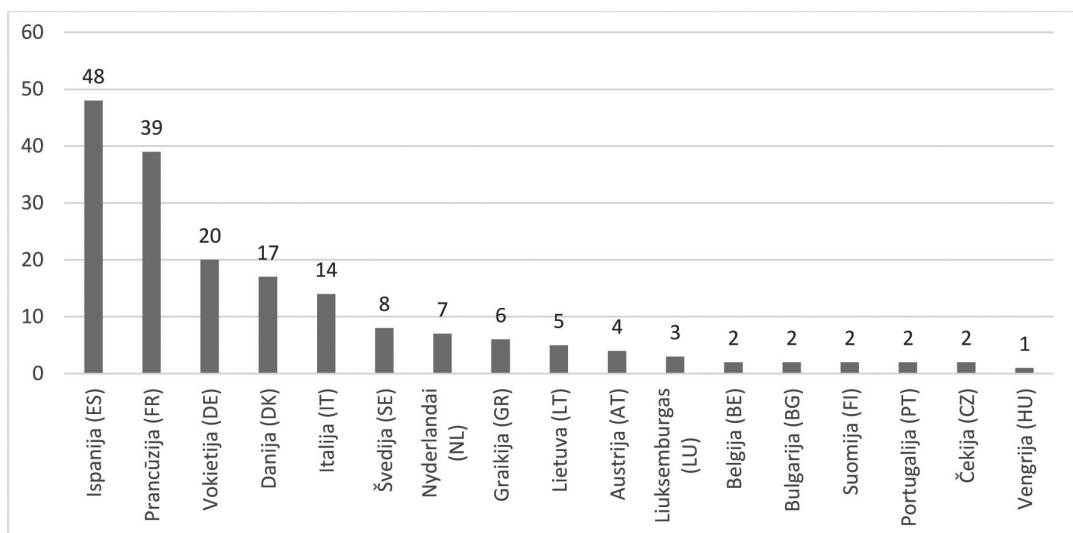
Tyrimo tikslas: ištirti socialinės atsakomybės plėtrą transporto sektoriaus įmonių veikloje, esant neapibrėžtumo sąlygoms.

Metodai: literatūros analizė, dokumentų turinio analizė, sintezė.

1. Tyrimo metodika

Analizuojant socialinės atsakomybės plėtrą transporto sektoriaus įmonių veikloje, atlikta transporto įmonių socialinės atsakomybės ataskaitų analizė. Analizuotos ES transporto pramonės įmonės (angl. *industrial transportation*) iš JT Pasaulinio susitarimo tinklo (angl. *United Nations Global Compact*). Vertėtų pažymėti, kad remiantis Pasauliniu pramonės klasifikavimo standartu transportas yra pramonės sektoriaus pogrupis (žr. The Global Industry Classification Standard). Transporto sektorių sudaro kelios pramonės šakos, įskaitant krovininių gabenimą oro transportu, logistiką, oro linijas, jūrų, kelių ir geležinkelių paslaugas bei transporto infrastruktūrą. Tirti pasirinktos įmonės, remiantis šiais aspektais: pasirinktos transporto sektoriaus (angl. *industrial transportation*) įmonės įtraukiant visas ES šalis, analizei pasirinktos tik tos įmonės, kurios yra pateikusios ne senesnes kaip 2021–2022 metų ataskaitas anglų kalba.

Iš viso atrinktos 182 ES transporto sektoriaus įmonės. Įmonių skaičiaus pasiskirstymą šalių aspektu galima matyti 1 paveiksle.

1 pav. ES Transporto sektoriaus pasiskirstymas šalių aspektu

Šaltinis: sudaryta autorių, remiantis JT Pasaulinio susitarimo duomenimis (UN Global Compact, 2022).

Iš dešimties ES šalių (Latvija, Estija, Airija, Kroatija, Lenkija, Kipras, Malta, Slovėnija, Slovakija, Rumunija) nė viena transporto pramonės įmonė nėra prisijungusi prie JT Pasaulinio susitarimo, tad šios šalys nepatenka į imtį. Analizei atrinktos įmonės koduojamos ES šalies kodu ir atitinkamu numeriu, pvz., LT1; LT2; BE1; BE2 ir pan.

Iš 182 įmonių 127 yra pateikusios ataskaitas. Nemažai įmonių socialinės atsakomybės ataskaitų nepateikė, nes tik 2022 metais prisijungė prie JT Pasaulinio susitarimo tinklo arba yra pateikusios senesnes nei 2021 metų ataskaitas, tad nepateko į imtį. Dalis įmonių pateikia ataskaitas savo šalies kalba, tad ir jos neįtrauktos į imtį. Taigi atlikta 65 įmonių SA ataskaitų analizė. Analizuojant socialinės atsakomybės ataskaitas esminis dėmesys skirtas įmonės veiksmams Rusijos vykdomam karui su Ukraina, analizuojami atitinkami veiksmai įveikiant pandemiją.

2. Tyrimo duomenys

Atlikta pasirinktų įmonių analizė atskleidė, kad įmonės savo veikloje net esant neapibrėžtumo sąlygoms gana intensyviai plėtoja socialinę atsakomybę. Ataskaitose įvardyti konkretūs socialiniai, aplinkosaugos ir antikorporciniai veiksmai. Iš analizuotų įmonių beveik visos nurodė, kokių darnaus vystymosi tikslų siekia savo veikla. Nemažai įmonių savo ataskaitose akcentuoja COVID-19 pandemijos ir karo Ukrainoje pasekmes. Pavyzdžiui, ataskaitose rašoma, kad per pastaruosius dvejus metus viena krizinė situacija keitė kitą: COVID-19 bangos, spartėjanti klimato kaita, karas Ukrainoje, infliacija ir t. t. Vis dėlto įmonės stengiasi prisitaikyti prie pasaulio, kuriame jos veikia, įvykių ir prisidėti prie jo gerinimo nepaisant kylančių iššūkių (FR1; FR9). Kai kurios įmonės prasidėjus karui Ukrainoje sustabdė pinigų pervedimus į / iš Rusijos ir Baltarusijos (LT1). Padedda kolegų šeimoms iš Ukrainos (LT2); teikia humanitarinę pagalbą (LT2, DK6, BG2); atsisakė vykdyti veiklą Rusijoje (FR9); užtikrina paramą paveiktiems asmenims ir stebi situaciją (DE4). Kai kurios įmonės dėl kilusio karo pristabdė veiklą (DE2); įvertino, kaip karas paveiks įmonės ekonomiką (PT1), maršrutus, palūkanas, sunaudojamą energiją ir ekonomiką apskritai (IT3). Galima pastebėti, kad kol kas įmonės ataskaitose minimaliai užsimena apie karą Ukrainoje, bet tikėtina, kad platesnės diskusijos šia tema bus kitų metų SA ataskaitose.

Šiuo metu ataskaitose dominuoja pandemijos tema. Dalis analizuotų transporto įmonių nepateikia jokios su pandemija susijusios informacijos (IT2, LU1, NL1, NL2, NL5, NL6, FR5, FR8, FR11, DE1, BG1, DK6, DK7, DK9, DKL10). Šia tema nediskutuojama ir Švedijos transporto įmonių ataskaitose. Dalis analizuotų transporto įmonių mini pandemijos pasekmes jų veiklai, ekonomikai (IT3, NL3, FR12, DK4, DK8, AT2, GR2), nesiūlydamos konkrečių problemų sprendimo priemonių. Pavyzdžiui, visuomeninio transporto įmonė susidūrė su nemenkais iššūkiiais: kelionių sumažėjus apie 50 proc., tai neigiamai paveikė įmonės rodiklius. Tačiau įmonė pandemijos laikotarpiu stengėsi užtikrinti tiek darbuotojų, tiek klientų gerovę. Imtasi visų atsargumo priemonių (ES4). Kai kurių įmonių veikla pandemijos laikotarpiu buvo naudinga, įmonės ekonominiai rodikliai išaugo, pelnas didėjo apie 40 proc., lyginant su priešpandeminiu laikotarpiu (ES5).

Dalis įmonių skaitmenino savo veiklą (FR9), perėjo prie elektroninės prekybos (DE4, DE6, PT1) arba tiesiog prisitaikė prie esamos situacijos (FR1, FR7). Pandemija atskleidė ir logistikos įmonių svarbą tiekimo grandinėse, kad būtų užtikrintas veiklos nenutrūkstamumas (FR13, BG2). Vis dėlto daugelis įmonių ataskaitose pateikia, kokių konkrečių veiksmų pandemijos laikotarpiu ėmėsi (žr. lentelę).

Įmonių veiksmai priisiimant socialinę atsakomybę pandemijos laikotarpiu

Organizacijos kodas	Organizacijų veiksmai COVID-19 laikotarpiu
LT1	Rūpinosi darbuotojų sveikata ir saugumu, parengė rekomendacijas, siekdamas apsaugoti darbuotojų sveikatą, kad liga neplistų ir būtų užtikrinta teikiamų paslaugų kokybė. Sudarė sąlygas darbuotojams dirbti iš namų, aprūpinant reikiamomis darbo priemonėmis. Darbo vietoje darbuotojus aprūpino saugos priemonėmis, jie lankė senjorus, padėjo jiems pasiskiepyti nuo COVID-19
LT2, DE2, NL4, FR10	Darbuotojams taikė hibridinį darbo modelį (pagal galimybes sudarytos sąlygos dirbti iš namų), kuris užtikrino darbuotojų sveikatą ir saugumą
BE1	Paskelbė COVID-19 gaires, kaip elgtis, kad būtų apsaugoti darbuotojai

Organizacijos kodas	Organizacijų veiksmai COVID-19 laikotarpiu
IT1	<p>Kad laikytųsi įsipareigojimų darbuotojams ir visuomenei, įmonė ėmėsi skaitmeninimo priemonių. Sukūrė naują organizacinį padalinį, kuris užtikrino skaitmeninimo plėtrą. Specialistams rengė mokymus, seminarus, kursus ir kt. Tai leido apsaugoti darbuotojus, rūpintis jų sveikata ir išlaikyti klientus</p> <p>Parengė protokolą, kaip valdyti pandemiją ir apsaugoti darbuotojus. Organizavo iniciatyvą „Apsaugok sunkvežimių vairuotojus“: rūpinantis darbuotojų sveikata siekta informuoti ir šviesti vairuotojus, kurie aprūpino šalį prekėmis, apie COVID-19</p>
LU2	<p>Parengė protokolą, kaip suvaldyti COVID-19 ir apsaugoti darbuotojus, naujienlaiškį darbuotojams, kuriame rūpinantis jų sveikata nuolat skelbė informaciją apie situacijos pokyčius.</p> <p>Dėl COVID-19 įmonė padidino degalų suvartojimo efektyvumą, nes sumažėjo bendrų tarptautinių oro skrydžių, tad optimizuoti įmonės maršrutai. Įmonė, bendradarbiaudama su sveikatos institucijomis ir aprūpindama darbuotojus reikiamomis priemonėmis siekiant įveikti pandemiją, prisidėjo prie COVID-19 suvaldymo</p>
FR2, DK12	<p>Užtikrino saugias darbuotojų darbo sąlygas (tiek laive, tiek terminaluose, tiek biuruose ir kt.). Vedė darbuotojams mokymus dėl darbo nuotoliniu būdu, higienos ir kitais COVID-19 prevencijos klausimais. Nepaisant COVID-19, išlaikė aukšto lygio klientų aptarnavimą</p>
FR3, GR1, GR2, ES1, ES3, ES4, ES5, DK11	<p>Įmonės dėl COVID-19 sveikatos krizės ėmėsi tokių veiksmų: įformino susitarimą su administracijos darbuotojais dirbti nuotoliniu būdu, rūpinosi darbuotojų sveikata, organizavo mokymus, kurie susiję su sauga ir prevencija. Ėmėsi visų atsargumo priemonių, kad apsaugotų ypač pažeidžiamus darbuotojus.</p> <p>Nepaisant iššūkių prisitaikė prie esamos situacijos ir sėkmingai tęsė veiklą</p>
FR4, FR10	<p>Karantino metu darbuotojams teikė psichologinę pagalbą</p>
FR6, DK5, LT3	<p>Pradėjo taikyti naują – bekontaktį – siuntų pristatymo būdą. Darbuotojams pagal galimybes siūlė nuotolinį darbą.</p> <p>Pristatė vakcinas į šalis, kur jos nelengvai prieinamos. Teikė humanitarinę pagalbą visame pasaulyje, aprūpino Europos šalis vaistais ir maistu. Aprūpino kompiuteriais darbuotojų vaikus, kad jie galėtų tinkamai mokytis iš namų. Kėlė tikslus būti pirmaujančiomis humanitarinių logistikos paslaugų teikėjomis</p>
DE3; DE5	<p>Sustabdė tarptautines verslo keliones. Užtikrino lanksčias darbo sąlygas biuruose, saugumą</p>
DE7, FI1	<p>Parengė nenumatytų atvejų dėl COVID-19 planus. Dalijosi gerąja praktika dėl COVID-19 suvaldymo įmonėje. Organizavo nuotolinį darbą arba sudarė lanksčius darbo grafikus. Ėmėsi priemonių, kad apsaugotų įmonės darbuotojų, partnerių bei klientų sveikatą ir taip užtikrintų veiklos tęstinumą</p>
DE8	<p>Įmonės medicinos skyriuje dirbo 7 gydytojai, kurie reguliariai tikrino darbuotojus, juos ir jų šeimos narius skiepijo. Įmonėje skatino įvairias sveikatos programas. Rengė pandemijai suvaldyti skirtus mokymus</p>
BG2	<p>Rėmė darbuotojus, kurių šeimose buvo praradimų dėl COVID-19 (rinkta piniginė labdara)</p>
AT1	<p>Skyrė priemokas darbuotojams už darbą COVID-19 laikotarpiu</p>
AT2	<p>Pandemija paskatino skaitmenizuoti procesus, pereiti prie internetinės prekybos. Užtikrino COVID-19 suvaldymo priemonių pristatymą sveikatos ir kitoms įstaigoms. Vedė darbuotojams mokymus dėl saugumo darbe strategijos</p>
DK2	<p>Įmonė ėmėsi visų būtinų prevencinių priemonių, kad apsaugotų darbuotojus, klientus ir kitas suinteresuotąsias grupes. Nuolat reaguodami į COVID-19, įvertino rizikas, parengė nenumatytų atvejų planus ir užtikrino, kad būtų laikomasi teisės aktų reikalavimų.</p> <p>Pandemijos laikotarpiu įgyvendino keletą iniciatyvų, tokių kaip dalijimasis gerąja patirtimi visoje organizacijoje, sugriežtino jau ir taip griežtas higienos normas, rengė naujas pandemijos programas. Kur tik buvo įmanoma, įvedė lanksčius darbo grafikus. Vykdė mokymus nuotoliniu būdu</p>
DK4	<p>Dėl pandemijos keitė įmonės planus (maršrutus). Įmonė taikė įvairias prevencines COVID-19 pandemijos valdymo priemones. Patirtis su COVID-19 paskatino nustatyti naujus standartus, galimybę derinti darbą biure su dviem darbo iš namų dienomis per savaitę</p>

Sudaryta autorių, remiantis atliktų SA ataskaitų analize.

Galima pastebėti daugelio įmonių akcentą, jog buvo padaryta viskas, kad būtų užtikrinta darbuotojų sauga ir sveikata. Kai kurių įmonių darbas pandemijos laikotarpiu nepasikeitė. Kaip transporto sektoriaus įmonės jos akcentavo, kad sumažėjus siuntų kiekiui ar optimizavus maršrutus pandemijos laikotarpiu sumažėjo CO₂ kiekis. Ataskaitose įmonės akcentuoja, kad ši sveikatos krizė pakeitė darbuotojų poreikius ir lūkesčius, įmonės įsiklausė į darbuotojų pageidavimus: organizavo darbą nuotoliniu būdu ar sudarė lanksčius darbo grafikus, skyrė darbuotojams paramą, investavo į prevencines priemones, siekdamas suvaldyti pandemiją. Tuo tikslu steigė fondus, teikė humanitarinę pagalbą, siūlė įvairias iniciatyvas, stabdė verslo keliones, ėmėsi visų atsargumo priemonių biuruose, siekdamas apsaugoti darbuotojus, vykdė saugos ir rizikos darbe mokymus ir pan. Pastebima, kad įmonės neliko abejingos tam, kas vyksta pasaulyje. Tvyrant neapibrėžtumui kiekviena įmonė elgiasi skirtingai, tačiau susidarius nepalankioms situacijoms didelė dalis jų atitinkamai reaguoja ir imasi problemų sprendimo priemonių.

Išvados

Įmonių socialinės atsakomybės taikymo logistikoje svarba plačiai pripažįstama tiek mokslininkų, tiek praktikų. Šiandien transporto sektoriui kyla didelių iššūkių. Pandemijos laikotarpiu dalis įmonių patyrė ekonominių sunkumų, dalis buvo priverstos užsidaryti. Vis dėlto socialinė atsakomybė, esant neapibrėžtumo sąlygoms, liko svarbi jų veiklos dalis. Įmonės savo ataskaitose pažymi pandemijos nulemtas pasekmes jų veiklai ir įvardija veiksmus, kurių ėmėsi šiai problemai spręsti. Daugelis analizuotų įmonių akcentavo padariusios viską, kad užtikrintų darbuotojų saugą ir sveikatą. Labiausiai jos akcentavo nuotolinį darbą ar lanksčius darbo grafikus, parengtus COVID-19 valdymo planus ir prevenciją užtikrinančius mokymus. Tai ne vienintelės priemonės, kurių ėmėsi, siekdamos įveikti pandemiją. Verta pastebėti, kad jau dabar kai kurių įmonių ataskaitose numatomi konkretūs veiksmai dėl Rusijos vykdomo karo prieš Ukrainą. Tačiau kol kas ši problema labiau akcentuojama kaip sukelti dideles neigiamas ekonomines ir kitas pasekmes, neminint konkrečių tas pasekmes šalinančių veiksmų. Manytina, kad daugeliui įmonių tai – ateinančių metų tema, kuri bus išsamiai gvildinama.

Literatūra

- Adomako, S., Tran, D. (2022). Stakeholder management, CSR commitment, corporate social performance: The moderating role of uncertainty in CSR regulation. *Corporate Social Responsibility Environment Management*, 29, 1414–1423. Doi: 10.1002/csr.2278.
- Ahi, P., Searcy, C. (2015). An analysis of metrics used to measure performance in green and sustainable supply chains. *Journal of Cleaner Production*, 86, 360–377. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2014.08.005>.
- Arimany-Serrat, N., Sabata-Aliberch, A., de Uribe Salazar, C. (2019). Corporate Social Responsibility in passenger transport companies. *Intangible Capital*, 15 (2), 143–156. <https://doi.org/10.3926/ic.1356>.
- Bae, K. H., Ghoul, S., Gong, Z., Guedhami, O. (2021). Does CSR matter in times of crisis? Evidence from the COVID-19 pandemic. *Journal of Corporate Finance*, 67, 101876.
- Carrol, A. B. (2021). Corporate social responsibility (CSR) and the COVID-19 pandemic: organizational and managerial implications. *Journal of Strategy and Management*, 14 (3), 315–330. Doi: 10.1108/JSMA-07-2021-0145.
- Ceniga, P., Sokolova, V. (2020). Sustainable Business Development in the Context of Logistics in the Globalization Process. *Globalization and its Socio-Economic Consequences*, 74, 1–8.
- Europos žaliasis kursas (2019). Briuselis, Europos Komisija. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX:52019DC0640>
- Govidant, K., Kilic, M., Uayr, A., Karaman, A. (2021). Drivers and value-relevance of CSR performance in the logistics sector: A cross-country firm-level investigation. *International Journal of Production Economics*, 231, 1–14. <https://doi.org/10.1016/j.ijpe.2020.107835>.
- Guja, D., Sady, M. (2014). Management Science in Transition Period in Moldova and Poland. Responsible Use of Resources. *The Role of Logistics Social Responsibility in Gaining Competitive Advantage in Business*. Publisher: International Management Foundation, Cracow University of Economics. Editors: S. Zorina, H. Łyszczyk, P. Buła, 69–80.
- Juščius, J., Griauslytė, J. (2014). Lietuvos įmonių socialinės atsakomybės ataskaitų taikymas verslo praktikoje. *Organizacijų vadyba: sisteminiai tyrimai*, 69 (4), 55–70.
- Kurowski, M. (2017). Selected Environmental Aspects in the Context of the Concept of CSR in Logistics Companies. *Economic and Environmental Studies*, 17 (4), 1003–1016.

- LAVA (Lietuvos atsakingo verslo asociacija). (2022). <https://asociacijalava.lt/atsakingas-verslas/>
- Lee, S., Seo, Y. W. (2017). Corporate Social Responsibility Motive Attribution by Service Employees in the Parcel Logistics Industry as a Moderator between CSR Perception and Organizational Effectiveness. *Sustainability*, 9, 355. Doi: 10.3390/su9030355.
- Leon, R., Juan, A. A. (2014). Promoting Corporate Social Responsibility in Logistics throughout Horizontal Cooperation. *Managing Global Transitions*, 12 (1), 79–93.
- Mahmud, A., Ding, D., Hasan, M. (2021). Corporate Social Responsibility: Business Responses to Coronavirus (COVID-19) Pandemic. *SAGE Open*, 1–17. Doi: 10.1177/2158244020988710.
- Manuel, T., Herron, T. L. (2020). An ethical perspective of business CSR and the COVID-19 pandemic. *Society and Business Review*, 15 (3), 235–253. Doi: 10.1108/SBR-06-2020-0086.
- Miao, Z., Cai, S., Xu, D. (2012). Exploring the antecedents of logistics social responsibility: a focus on Chinese firms. *International Journal of Production Economics*, 140 (1), 18–27. <https://doi.org/10.1016/j.ijpe.2011.05.030>.
- Ng, A. W., Nathwani, J., Fu, J., Zhou, H. (2021). Green financing for global energy sustainability: prospecting transformational adaptation beyond Industry 4.0. *Sustainability: Science, Practice and Policy*, 17 (1), 377–390.
- Piecyk, M. J., Bjorklund, M. (2014). Logistics service providers and corporate social responsibility: sustainability reporting in the logistics industry. *International Journal of Physical Distribution & Logistics Management*, 45 (5), 459–485. Doi: 10.1108/IJPDLM-08-2013-0228.
- Sanchez, I. M. G., Sanchez, A. G. (2020). Corporate Social Responsibility during COVID-19 Pandemic. *Journal of Open Innovation: Technology, Market, and Complexity*, 6, 126. Doi:10.3390/joitmc6040126.
- Solovjova, J., Sivolapjova, E. (2022). Corporate social responsibility in transport and logistics sector. *Transportation Research Procedia*, 63, 2039–2046.
- Stanislawski, M. (2022). The Impact of the COVID-19 Pandemic and Energy Crisis on CSR Policy in Transport Industry in Poland. *Energies*, 15, 8892. <https://doi.org/10.3390/en15238892>.
- The Global Industry Classification Standard*. <https://www.msci.com/our-solutions/indexes/gics>.
- Turon, K. (2017). Corporate Social Responsibility to Employees: The Best Labour Practices in Transport and Logistics Companies. *Journal of Corporate Responsibility and Leadership*, 3 (1), 37–47.
- UN Global Compact. (2022). <https://www.unglobalcompact.org/>.

THE DEVELOPMENT OF SOCIAL RESPONSIBILITY AMONG TRANSPORT COMPANIES IN CONDITIONS OF UNCERTAINTY

JURGITA PAUŽUOLIENĖ, IEVA KAVECKĖ
Klaipėda State University of Applied Sciences (Lithuania)

Summary

CSR can play a fundamental role in achieving worldwide objectives of growth, competitiveness, better governance and overall sustainable development. Companies acting according to CSR principles are expected to contribute to economic development while improving the quality of life of the workforce and their families, as well as of that of the local community and society at large. According to CSR principles, companies adopting CSR are compelled to integrate ecological and social aspects into their decisions and actions across their supply chains, and they should hold themselves responsible for the social and environmental impacts arising from their activity. The logistics and transport sector is global in nature, and it has a great variety of impacts that can affect the economic, environmental and social dimensions of society, both in positive and negative ways. As an increasingly important sector on a global level, a wide range of stakeholders are progressively gaining interest in what these organisations are currently doing, as well as their future

plans with regard to sustainability. The importance of the application of CSR principles in logistics is widely recognised by scholars and practitioners (Leon, Juan, 2014).

A company is socially responsible when, in the process of realising its goals, it also considers the interests of the social and the natural environment. Companies operating in the field of logistics always stand in some sense in contrast to ecology. The movement of people and goods in each case requires a certain amount of energy, and thus the consumption of raw materials. This cannot be avoided, but it is possible to shape the processes within the organisation, and use technologies which, as far as possible, minimise the ecological footprint left by the company (Kurowski, 2017).

According to some scholars (Ng, Nathwani, Fu, Zhou, 2021), the disruption caused by the recent global pandemic has made the Sustainable Development Goals more important than ever, as they are synergistic goals for various countries in the world to achieve an overall positive impact globally. During the pandemic, in the face of uncertainty, people around the world made a strong commitment to working together and supporting each other in every possible way; however, business communities are not exclusive. Businesses took various initiatives to help their employees, customers and communities during this crisis period, by implementing various CSR programmes (Mahmud *et al.*, 2021)

The problem question: How do companies develop socially responsible activities in conditions of uncertainty?

The aim of the research: To investigate the development of social responsibility in the activities of transport sector companies in conditions of uncertainty.

Methods: Analysis of scientific literature, document content analysis, synthesis.

Methodology: An analysis of the social responsibility reports of transport companies was carried out. EU transport industry companies (industrial transport) from the UN Global Compact were analysed. The companies chosen for the study were based on the following aspects: selected industrial transport companies including all EU countries; only those companies that have submitted reports in English more recently than 2021–2022 were selected for analysis. Sixty-five industrial transport companies from EU were analysed in total.

Results: It can be seen that many companies emphasise that everything was done to ensure the safety and health of employees. For some companies, the work did not change during the pandemic. In the reports, the companies emphasise that due to the health crisis, the needs and expectations of employees changed, and companies listened to the wishes of employees by organising a hybrid work model, providing support to employees, and investing in preventive measures to manage the pandemic. Some companies set up funds to fight the pandemic, stopped business travel, created flexible work schedules for employees, took all precautions in the office to protect employees as much as possible, provided financial support, conducted health and safety training at work, etc. It can be seen that companies did not remain indifferent to what was happening in the world. Each company behaves differently in conditions of uncertainty, but when unfavourable situations arise, a large number of companies react and take appropriate measures to solve the problems.

KEY WORDS: *corporate social responsibility, sustainable development, transport.*

JEL CODES: M14, L91, Q01.

Gauta: 2022-12-01

Priimta: 2022-12-28

Pasirašyta spaudai: 2023-01-16